



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.410.014.01.2020

Ryszard Gliwiński
Prezes Zarządu
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Kielcach
aleja Księdza Jerzego Popiełuszki 41
26-025 Kielce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/046 – Zbieranie i oczyszczanie ścieków komunalnych

I. Dane identyfikacyjne

| | |
|-------------------------------------|---|
| Jednostka kontrolowana | Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach, aleja Księdza Jerzego Popiełuszki 41, 25-026 Kielce (dalej: WFOŚiGW lub Fundusz). |
| Kierownik jednostki kontrolowanej | Ryszard Gliwiński, Prezes Zarządu WFOŚiGW od 26 lipca 2017 r. |
| Zakres przedmiotowy kontroli | Finansowanie zadań dotyczących zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych. |
| Okres objęty kontrolą | Od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, jeżeli miały związek z przedmiotem kontroli. |
| Podstawa prawna podjęcia kontroli | Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ . |
| Jednostka przeprowadzająca kontrolę | Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach. |
| Kontroler | Zbigniew Jurkowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/9/2021 z 15 stycznia 2021 r. |

(akta kontroli str. 1-3)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 (dalej: ustawa o NIK).

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

WFOŚiGW finansował zadania dotyczące zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych w sposób zapewniający realizację planowanych zadań w zakresie gospodarki ściekowej. Wspieranie przez Fundusz przedmiotowych inicjatyw uwzględniono w *Strategii działania WFOŚiGW na lata 2017-2020* (dalej: Strategia)³, planach działalności oraz listach przedsięwzięć priorytetowych do dofinansowania. Corocznie w planie finansowym uwzględniano środki na dofinansowanie zadań związanych z gospodarką ściekową. Rada Nadzorcza Funduszu ustaliła zasady udzielania pomocy finansowej na realizację przedsięwzięć, zgodnie z którymi rozpatrywano wnioski beneficjentów o przyznanie dofinansowania, a następnie podpisywano umowy o udzielenie pożyczki. Realizacja zakończonych zadań była terminowo rozliczana przez Fundusz finansowo, a także pod względem osiągnięcia efektu rzeczowego i ekologicznego. Odmowa przyznania wsparcia finansowego przez WFOŚiGW wystąpiła w odniesieniu do dwóch wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć i była zasadna, z uwzględnieniem obowiązujących zasad udzielania pomocy finansowej na ich realizację.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Finansowanie zadań dotyczących zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

Opis stanu faktycznego

1. Planowanie i wydatkowanie środków na finansowanie zadań z zakresu gospodarki ściekowej

1.1. Rada Nadzorcza Funduszu przyjęła Strategię 20 października 2016 r. Zapisano w niej, że *ma na celu określenie kierunków działania Funduszu w najbliższych latach, zarówno w kontekście najważniejszych celów i zadań z zakresu merytorycznego obszaru działania, jak i w kontekście rozwoju Funduszu jako instytucji współfinansującej projekty z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Uszczegółowieniem kierunków działalności w zakresie merytorycznego obszaru działania będzie aktualizowana corocznie lista przedsięwzięć priorytetowych do dofinansowania ze środków Funduszu. Kierunki wydatkowania środków określone są corocznie w planie działalności.*

W Strategii sformułowano cel generalny: *poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku w województwie świętokrzyskim, przy pełnym oraz zgodnym z zasadami zrównoważonego rozwoju wykorzystaniu środków pochodzących z Unii Europejskiej na ochronę środowiska.*

Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi stanowiło jeden z priorytetów służących realizacji ww. celu generalnego. W Strategii podano, że WFOŚiGW w ramach tego priorytetu będzie realizować działania zmierzające do uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracjach ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (dalej: KPOŚK)⁴, a także poza tymi aglomeracjami.

W Strategii wymieniono następującą ofertę pomocy finansowej na wspieranie realizacji priorytetowych przedsięwzięć przez potencjalnych beneficjentów:

- pożyczki oprocentowane na warunkach preferencyjnych w stosunku do kredytów bankowych (częściowo umarżalne) i niepodlegające umorzeniu

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Załącznik do uchwały nr 34/16 Rady Nadzorczej WFOŚiGW z 20 października 2016 r.

⁴ Zatwierdzonym przez Radę Ministrów 18 grudnia 2003 r.

w przypadku pożyczek w ramach współfinansowania przedsięwzięć realizowanych przy udziale środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi, a także w przypadku pożyczek przeznaczonych na zachowanie płynności finansowej przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej;

- dotacje, w tym dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielonych przez banki jednostkom samorządu terytorialnego oraz spółkom komunalnym, a także dokonywanie częściowych spłat kapitału kredytów bankowych;
- pomoc bezzwrotną udzielaną państwowym jednostkom budżetowym ze środków rezerwy celowej budżetu państwa.

Przewidziano możliwość zawierania z instytucjami finansowymi i Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dalej: NFOŚiGW) umów i porozumień o współpracy w zakresie dofinansowania zadań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej.

(akta kontroli str. 227-262)

Rada Nadzorcza WFOŚiGW, corocznie na poszczególne lata, określała *listę przedsięwzięć priorytetowych do dofinansowania*. W ramach priorytetu *Ochrony i zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi* uwzględniono m.in. następujące zadania:

- przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach ujętych w KPOŚK oraz poza nimi;
- wykonanie nowych, rozbudowa lub przebudowa istniejących gminnych oczyszczalni wód opadowych wraz z kanalizacją;
- kompleksowa realizacja przez gminy systemów indywidualnych oczyszczalni ścieków komunalnych na wydzielonych, ujętych w *Programie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego* obszarach, gdzie budowa komunalnych sieci kanalizacyjnych nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty;
- wykonanie nowych indywidualnych systemów oczyszczania ścieków bytowych w ramach dedykowanego programu;
- działania wynikające z aktualizacji programu wodno-kanalizacyjnego kraju.

(akta kontroli str. 263-289)

Plan działalności WFOŚiGW uchwalany corocznie przez Radę Nadzorczą Funduszu określał następujące kierunki wydatkowania środków finansowych oraz ich kolejność:

- finansowanie projektów wynikających z zawartych umów w latach ubiegłych, w tym zobowiązań z umów zawartych na dofinansowanie projektów z wykorzystaniem środków pochodzących z Unii Europejskiej;
- bieżące wspomaganie projektów realizowanych z wykorzystaniem środków zagranicznych;
- wspieranie inwestycji pozwalających na osiągnięcie standardów ochrony środowiska oraz wypełnienie zobowiązań akcesyjnych, wynikających z przyjętych programów i planów na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym;
- dofinansowanie pozostałych zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej zgodnie z ustanowioną przez samorząd województwa polityką ochrony środowiska.

(akta kontroli str. 292-405)

1.2. Podczas planowania wydatków na finansowanie zadań z zakresu ochrony wód, w tym na terenach poza aglomeracjami ujętymi w KPOŚK, uwzględniono między innymi pisma Ministra Środowiska⁵, w których podniesiono, iż:

⁵ DFE-I.022.1.2018.AR: z 23 maja 2018 r. oraz z 12 czerwca 2019 r.

- przy wsparciu ze strony Funduszu istotnym jest nie tylko określenie przedmiotu przedsięwzięcia (np. budowa oczyszczalni ścieków), ale także określenie innych środków (oprócz środków WFOŚiGW) jego współfinansowania. Ostateczne rozstrzygnięcie, czy przedsięwzięcie może otrzymać dofinansowanie, wymaga każdorazowo analizy w odniesieniu do poszczególnych przedsięwzięć z uwzględnieniem ich szczegółowego opisu i charakterystyki;

- możliwe jest finansowanie przez WFOŚiGW przedsięwzięć z zakresu gospodarki wodnej (w odniesieniu do wyłącznie określonych kategorii przedsięwzięć). Przedsięwzięcia związane z ochroną wód są przyporządkowane zakresowi finansowania ochrony środowiska, a nie finansowania gospodarki wodnej. Zasadnym jest więc uznać, iż przedsięwzięcia wodno-kanalizacyjne, jako związane z ochroną wód, kwalifikują się do dofinansowania. Ostateczne rozstrzygnięcie, czy dana inwestycja może otrzymać dofinansowanie, wymaga każdorazowo analizy w odniesieniu do poszczególnych przedsięwzięć, z uwzględnieniem ich szczegółowego opisu i ich charakterystyki.

(akta kontroli str. 539-547)

1.3. WFOŚiGW zaplanował w latach 2018-2020 dofinansowanie ze środków własnych przedsięwzięć z zakresu wyłącznie gospodarki ściekowej w łącznej wysokości 137 000 tys. zł w formie pożyczek, z tego: w 2018 r. – 40 000 tys. zł, w 2019 r. – 60 000 tys. zł oraz w 2020 r. – 37 000 tys. zł. W ramach dofinansowania zadań realizowanych w aglomeracjach ujętych w KPOŚK oraz poza nimi, nie przewidziano oferty pomocy finansowej w formie dotacji. Środki zaplanowane przez WFOŚiGW na poszczególne lata, uwzględniały zgłoszone potrzeby oraz wysokość alokacji w roku ubiegłym.

Ponadto oprócz powyższych środków, NFOŚiGW udostępnił WFOŚiGW środki w kwocie ogółem 62 363,9 tys. zł celem udzielania beneficjentom pożyczek na realizację przedsięwzięć w ramach *Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w KPOŚK*, z tego: w 2020 r. (od 1 czerwca do 15 grudnia) – 16 000 tys. zł, w 2021 r. (do 15 grudnia) – 27 000 tys. zł, w 2022 r. (do 15 grudnia) – 17 000 tys. zł, w 2023 r. (do 15 grudnia) – 2 363,9 tys. zł. Do 30 września 2020 r. wydatkowano środki w wysokości 2 410,2 tys. zł. Celem programu była poprawa stanu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji umieszczonych w KPOŚK. Budżet na jego realizację w skali kraju wynosił do 200 000 tys. zł, przeznaczeniem na udzielanie pożyczek, poprzez dofinansowanie do 100% kosztów kwalifikowalnych przedsięwzięć. Okres realizacji programu obejmuje lata 2019-2023.

(akta kontroli str. 437-451)

1.4. Rada Nadzorcza WFOŚiGW ustaliła 23 lutego 2018 r. zasady udzielania i umarzania pożyczek oraz tryb i zasady udzielania i rozliczania dotacji ze środków Funduszu⁶. Podano w nich, że WFOŚiGW udziela dofinansowania na realizację zadań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej w formie zwrotnej, poprzez udzielanie oprocentowanych pożyczek oraz bezzwrotnej, poprzez udzielanie dotacji. Zadanie dofinansowane w formie dotacji mogło być jednocześnie dofinansowane w formie pożyczki. W tym przypadku pożyczka nie podlegała umorzeniu. Łączna suma dofinansowania nie mogła przekroczyć 95% kosztów kwalifikowalnych. Podano, że nabory są ogłaszane w I oraz w II kwartale danego roku. W miarę posiadanych środków Zarząd Funduszu mógł ogłaszać nabory w innych terminach. Wnioski o dofinansowanie podlegały ocenie formalnej i merytorycznej. Wnioskodawca był informowany pisemnie o wynikach oceny i miał obowiązek postępować według otrzymanej z Funduszu informacji, pod rygorem potraktowania jako rezygnacji z dofinansowania. Warunki wsparcia były ustalone

⁶ Załącznik do uchwały nr 5/18.

w umowach cywilnoprawnych zawieranych z wnioskodawcami. Dofinansowanie w formie zwrotnej było udzielane według szczegółowych warunków otrzymania pomocy finansowej, stanowiących załącznik do ww. zasad. W przypadku jednostek samorządu terytorialnego do udzielenia dofinansowania była wymagana opinia Regionalnej Izby Obrachunkowej o możliwości spłaty pożyczki.

Pożyczka mogła być częściowo umorzona na wniosek pożyczkobiorcy po spełnieniu następujących warunków:

- realizacji zadania i osiągnięcia planowanego efektu rzeczowego i ekologicznego w terminach określonych w umowie;
- zapłaty przez pożyczkobiorcę wszelkich zobowiązań na rzecz Funduszu, w tym opłat i kar za gospodarcze korzystanie ze środowiska;
- spłaty rat kapitałowych odpowiadających części pożyczki niepodlegającej umorzeniu oraz oprocentowania od całej kwoty pożyczki określonej w umowie;
- w przypadku wystąpienia pomocy publicznej, kwota umorzenia nie przekraczała limitu pomocy *de minimis*.

Decyzję o umorzeniu pożyczki podejmował Zarząd Funduszu.

Dla przedsięwzięć z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizowanych w aglomeracjach ujętych w KPOŚK oraz poza nimi, oprocentowanie pożyczek wynosiło odpowiednio 2% oraz 2,5%. Maksymalna wysokość umorzenia pożyczki dla tych przedsięwzięć wynosiła 20%. Przedsięwzięcia obejmowały następujące zadania:

- *wykonanie nowych, rozbudowa lub przebudowa istniejących oczyszczalni ścieków komunalnych;*
- *zagospodarowanie osadów ściekowych;*
- *wykonanie nowych, rozbudowa lub renowacja istniejących sieci kanalizacyjnych;*
- *realizacja zadań dotyczących zaopatrzenia w wodę jako elementu uzupełniającego dla całości projektu lub istniejącego systemu zorientowanego na poprawę sytuacji ściekowej na danym terenie;*
- *zakup sprzętu, urządzeń, pojazdów specjalistycznych niezbędnych do utrzymania prawidłowego funkcjonowania systemu wodno-ściekowego;*
- *budowa przyłączy kanalizacyjnych w ramach wspierania realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego.*

Dofinansowanie mogły uzyskać jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, a także podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego.

(akta kontroli str. 465-476)

Od 25 stycznia 2019 r. uległo zmianie oprocentowanie pożyczek dla przedsięwzięć z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizowanych w aglomeracjach ujętych w KPOŚK oraz poza nimi i wynosiło 1,8 %. Ponadto brak było możliwości umorzenia pożyczki.

(akta kontroli str. 479-491)

Od 27 maja 2019 r. wprowadzono dodatkowo ofertę pożyczki z oprocentowaniem 3% i możliwością umorzenia do 30% dla nowego zadania *zapobieganie awariom systemów oczyszczalni ścieków komunalnych (np. modernizacje zbiorników oczyszczalni ścieków)*.

(akta kontroli str. 493-508)

Od 31 stycznia 2020 r. dofinansowanie pożyczki mogło objąć 100% kosztów kwalifikowanych zadań.

(akta kontroli str. 523-538)

W Funduszu obowiązywały (również dla *Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w KPOŚK*) procedury

dofinansowania zadań, wprowadzone zarządzeniem wewnętrznym nr 5/17 Prezesa Zarządu WFOŚiGW z 6 lipca 2017 r., natomiast od 23 kwietnia 2019 r. wprowadzone zarządzeniem wewnętrznym nr 8/19 Prezesa Zarządu WFOŚiGW z 23 kwietnia 2019 r. Według tych procedur, ocena formalna i merytoryczna wniosku powinna być dokonana do 60 dni od daty zakończenia naboru, natomiast umowa powinna zostać podpisana do 45 dni od daty poinformowania beneficjentów o przyznaniu pomocy. Ponadto uruchomienie środków finansowych przez Fundusz powinno nastąpić w nieprzekraczalnym terminie 14 dni, od złożenia przez wnioskodawców w WFOŚiGW kompletu dokumentów umożliwiających ich przekazanie.

Według umów pożyczek, Fundusz był zobowiązany do przekazania środków finansowych pożyczkobiorcom, w okresie 14 dni od otrzymania od nich dokumentów potwierdzających wykonanie zakresu rzeczowo-finansowego zadań, zgodnie z harmonogramem ich realizacji, stanowiących załączniki do tych umów, w tym m.in.: oświadczeń dotyczących zamówień publicznych na roboty, dostawy i usługi, sporządzonych na obowiązujących w Funduszu wzorach, uwierzytelnionych kserokopii umów na wykonanie zadania, uwierzytelnionych kserokopii faktur lub innych dokumentów finansowych zatwierdzonych do zapłaty przez pożyczkobiorców oraz zawierających opis w zakresie kwalifikacji kosztów w podziale na źródła finansowania, a także uwierzytelnionych kserokopii protokołów odbioru do faktur lub innych dokumentów finansowych.

(akta kontroli str. 635-649 i 658)

W okresie objętym kontrolą nabór wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć dotyczących gospodarki ściekowej odbywał się w sposób ciągły i uwzględniał następujące terminy prowadzenia naborów: 2018 r. – do 30 czerwca oraz do 31 października, 2019 r. – do 30 czerwca 2018 r., do 31 października oraz do 24 grudnia, 2020 r. – do 30 czerwca.

(akta kontroli str. 635-649)

1.5. WFOŚiGW nie dokonywał zmian środków przeznaczonych na finansowanie zadań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej na obszarach aglomeracji ujętych w KPOŚK oraz poza nimi. Środki te planowano corocznie z uwzględnieniem alokacji lat poprzednich oraz potrzeb zgłaszanych przez samorządy lub spółki działające w ich imieniu.

(akta kontroli str. 548)

1.6. Na zadania związane z gospodarką ściekową na obszarach aglomeracji określonych w KPOŚK oraz poza nimi, w ramach prowadzonych przez Fundusz naborów ciągłych wydatkowano ogółem 48 535,1 tys. zł (wyłącznie w formie pożyczek), w tym 40 915,4 tys. zł na zadania ujęte w AKPOŚK 2017 (aktualizacja KPOŚK z 31 lipca 2017 r.). Ponadto na realizację *Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w KPOŚK* wydatkowano 2410,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 601)

Fundusz w okresie 2018-2020 (do 30 września) zatwierdził łącznie 33 wnioski o częściowe umorzenie pożyczek z zakresu gospodarki ściekowej na kwotę ogółem 2566,8 tys. zł (kwota umorzona). Wnioski dotyczyły umów zawartych przed 2018 r.

(akta kontroli str. 657)

2. Dofinansowanie realizacji zadań z zakresu gospodarki ściekowej

2.1. Beneficjenci realizowali ogółem 142 umowy na dofinansowanie zadań dotyczących gospodarki ściekowej (wyłącznie w formie pożyczki) w łącznej wysokości 387 851,6 tys. zł, w tym 51 umów z dofinansowaniem ogółem

200 006,4 tys. zł pochodzącym ze środków własnych WFOŚiGW zostało zawartych przed 1 stycznia 2018 r. W okresie 2018-2020 (do 30 września) zawarto 91 umów na łączną kwotę dofinansowania 187 845,2 tys. zł, z tego: 17 o wartości ogółem 42 603,6 tys. zł w ramach programu *Ogólnopolski program gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w KPOŚK*, których źródło dofinansowania stanowiły środki NFOŚiGW (jedną w 2019 r. na kwotę 1196 tys. zł oraz 16 do końca III kwartału 2020 r. o wartości ogółem 41 407,6 tys. zł), a także 74 umowy o wartości 145 241,6 tys. zł poza programami, ze środków własnych WFOŚiGW (w 2018 r. – 24 umowy o wartości 30 549,7 tys. zł., w 2019 r. – 19 umów o wartości 30 877,3 tys. zł, w 2020 r., do końca III kwartału – 31 umów o wartości 83 814,6 tys. zł). Zapisy umów stanowiły o przekazywaniu beneficjentom środków, po złożeniu przez nich w Funduszu dokumentów potwierdzających wykonanie zakresu rzeczowo-finansowego zadań.

(akta kontroli str. 604, 636-649 i 654-655)

2.2. W okresie objętym kontrolą rozpatrzono ogółem 118 wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu gospodarki ściekowej (2018 r. – 36, 2019 r. – 59, 2020 r., do końca III kwartału – 23), z tego: 28 w ramach *Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w KPOŚK* (2019 r. – 24, 2020 r., do końca III kwartału – 4) oraz 90 poza programami (2018 r. – 36, 2019 r. – 35, 2020 r., do końca III kwartału – 19), dofinansowanych ze środków WFOŚiGW. Nie wystąpiła sytuacja, aby w okresie 2018-2020 (do końca III kwartału) rozpatrywano wnioski z 2017 r. Planowany łączny koszt przedsięwzięć objętych wnioskami wyniósł 455 334,4 tys. zł, natomiast wnioskowana łączna kwota dofinansowania, wynikająca z rozpatrywanych wniosków, wyniosła 257 908,3 tys. zł. Wnioskodawcy wycofali ogółem 17 wniosków.

(akta kontroli str. 604 i 654-655)

2.3. WFOŚiGW odrzucił dwa wnioski o dofinansowanie przedsięwzięć. W 2018 r. odrzucono z przyczyn formalnych wniosek o udzielenie pożyczki w wysokości 260,3 tys. zł⁷. Wniosek został złożony 18 lipca 2018 r., tj. po terminie określonym w ogłoszeniu o naborze (upływał 30 czerwca 2018 r.). Drugi wniosek złożony 5 września 2019 r. o udzielenie dofinansowania w formie pożyczki na zachowanie płynności finansowej⁸ w wysokości 691,8 tys. zł został odrzucony z przyczyn merytorycznych. W przypadku tego drugiego wniosku, według obowiązujących w 2019 r. zasad udzielania i umarzania pożyczek ze środków Funduszu, brak było możliwości udzielenia pożyczek na zachowanie płynności finansowej dla zadań, które były pozbawione współfinansowania ze środków zagranicznych. Fundusz o powyższym poinformował wnioskodawcę.

(akta kontroli str. 465-508, 549-576 604)

2.4. Wnioskodawcy wycofali 17 wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć, z tego: 10 (wycofanych w 2019 r.) w ramach *Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w KPOŚK* (8 wniosków dotyczyło gospodarki wodnej i powinny zostać złożone w NFOŚiGW, w jednym przypadku wnioskodawca otrzymał dofinansowanie z innych źródeł, w jednym przypadku inwestor zrezygnował z realizacji inwestycji) oraz 7 złożonych poza programami (trzy wycofane w 2018 r., natomiast cztery w 2019 r.) z możliwością dofinansowania ze środków Funduszu (wnioskodawcy zrezygnowali z realizacji inwestycji).

(akta kontroli str. 604 i 654-655)

⁷ Zadanie pn. *Budowa kanalizacji sanitarnej na ulicy Stawki Denkowskie w Ostrowcu Świętokrzyskim* (wnioskodawca: Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim).

⁸ Zadanie pn. *Budowa kanalizacji sanitarnej w Henryku i na Polesiu* (wnioskodawca: gmina Brody).

2.5. Spośród ogółem 118 wniosków rozpatrzonych w okresie objętym kontrolą na łączną kwotę dofinansowania 257 908,3 tys. zł, do 30 września 2020 r. zawarto 91 umów z kwotą dofinansowania 187 845,2 tys. zł w formie pożyczki (2018 r. – 24, 2019 r. – 20, 2020 r., do końca III kwartału – 47). W przypadku 74 umów, dofinansowanie stanowiły środki Funduszu (2018 r. – 24, 2019 r. – 19, 2020 r., do końca III kwartału – 31), natomiast z NFOŚiGW pochodziły środki na dofinansowanie 17 umów zawartych w ramach *Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w KPOŚK* (2019 r. – jedna umowa, 2020 r., do końca III kwartału – 16).

(akta kontroli str. 604 i 654-655)

2.6. Szczegółowym badaniem objęto próbę 30 wniosków o dofinansowanie, po 10 wniosków z poszczególnych lat okresu 2018-2020 (do 30 września), które zakończyły się podpisaniem umowy o dofinansowanie, dotyczących przedsięwzięć z zakresu gospodarki wodno-ściekowej realizowanych w aglomeracjach ujętych w KPOŚK lub poza nimi⁹. Wartości umów i kwoty dofinansowania odpowiadały kwotom wnioskowanym przez beneficjentów. Wnioskodawcy nie sygnalizowali do WFOŚiGW braku możliwości osiągnięcia w aglomeracji ujętej w KPOŚK w okresie do końca 2021 r. zakładanych efektów w zakresie spełnienia wszystkich warunków Dyrektywy 91/271/EWG¹⁰.

(akta kontroli str. 584-600, 604 i 654-656)

2.7. W odniesieniu do badanej próby 30 wniosków o dofinansowanie przestrzegano wprowadzonych zasad i kryteriów oceny wniosków, w tym maksymalnej liczby dni przeznaczonych na poszczególne etapy rozpatrywania wniosku. Według wprowadzonych przez Prezesa Zarządu procedur dofinansowania zadań, ocena formalna i merytoryczna wniosku powinna być dokonana do 60 dni od daty zakończenia naboru. W odniesieniu do badanej próby wniosków, Fundusz dokonał ich oceny formalnej i merytorycznej z zachowaniem powyższego terminu.

(akta kontroli str. 635-649)

2.8. Z wprowadzonych przez Prezesa Zarządu procedur dofinansowania zadań wynika, że umowa powinna zostać podpisana do 45 dni od daty poinformowania beneficjentów o przyznaniu pomocy. Dla badanej próby 30 wniosków o dofinansowanie, po zakończeniu ich rozpatrywania, terminowo zawarto umowy o dofinansowanie przedsięwzięć w formie pożyczki.

(akta kontroli str. 635-649)

2.9. Do 30 września 2020 r. wydatkowano 50 945,3 tys. zł, z tego: 2410,2 tys. zł na dofinansowanie pożyczek w ramach *Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w KPOŚK* oraz 48 535,1 tys. zł poza programami. Na finansowanie zadań ujętych w AKPOŚK 2017 wydatkowano 40 915,4 tys. zł. Szczegółowym badaniem objęto próbę 30 wniosków o płatność złożonych przez beneficjentów w WFOŚiGW, związanych z zakończeniem etapu umowy o dofinansowanie realizacji etapu przedsięwzięcia (po 10 z każdego roku okresu objętego kontrolą). Wnioski zostały sprawdzone na podstawie złożonych w Funduszu dokumentów (np. protokołów odbioru, faktur, wyników badań) pod względem merytorycznym, w tym w zakresie osiągnięcia efektu rzeczowego i efektu ekologicznego (na tę okoliczność beneficjenci składali oświadczenie). Następnie WFOŚiGW niezwłocznie przekazywał środki na rachunki bankowe beneficjentów,

⁹ 14 złożonych w 2018 r., osiem złożonych w 2019 r. oraz osiem złożonych w 2020 r., w tym dwa w ramach *Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w KPOŚK*. W Funduszu nie były prowadzone nabory roczne, a wnioski były rozpatrywane w sposób ciągły. Środki przewidziane w budżecie WFOŚiGW na dany rok nie miały charakteru kasowego i przechodziły do wykorzystania w roku następnym.

¹⁰ Dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135 z 30 maja 1991 r., str. 40).

tj. w ciągu 14 dni od otrzymania od nich dokumentów potwierdzających wykonanie zakresu rzeczowo-finansowego zadań, zgodnie z harmonogramem ich realizacji (termin został określony w umowach pożyczek).

(akta kontroli str. 606-607)

3. Rozliczanie umów o dofinansowanie zadań z zakresu gospodarki ściekowej

3.1. W latach 2018-2020 (do 30 września) zostało zakończonych ogółem 40 przedsięwzięć dotyczących dofinansowanych zadań, z tego: dwa w ramach *Ogólnopolskiego programu gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w KPOŚK* oraz 38 poza tymi programami (33 dotyczyły zadań ujętych w AKPOŚK 2017). W poszczególnych latach zakończono następującą liczbę przedsięwzięć (2018 r. – 9, wszystkie dotyczyły AKPOŚK 2017, 2019 r. – 14, w tym 11 dotyczyło AKPOŚK 2017, 2020 r., do końca III kwartału – 17, w tym 13 dotyczyło AKPOŚK 2017). Beneficjenci złożyli w Funduszu wnioski o rozliczenie końcowe tych przedsięwzięć na kwotę ogółem 15 875,4 tys. zł. Pierwotna wartość umów objętych rozliczeniami końcowymi wyniosła 43 202 tys. zł, natomiast ostateczna wartość – 33 027,9 tys. zł, co było spowodowane przede wszystkim obniżeniem kosztów realizacji zadań w stosunku do pierwotnie zakładanych.

(akta kontroli str. 603)

3.2. WFOŚiGW przeprowadził jedną kontrolę przedsięwzięć dofinansowania realizacji zadań z zakresu gospodarki ściekowej, realizowanych w granicach aglomeracji ujętych w KPOŚK oraz poza nimi. Kontrola została przeprowadzona w 2018 r. i w jej następstwie nie wydano zaleceń pokontrolnych.

Zgodnie z zawartymi umowami z beneficjentami, przewidziano w nich prawo kontrolowania przez Fundusz sposobu wykorzystania udzielonych pożyczek.

(akta kontroli str. 611-632)

Prezes Zarządu WFOŚiGW Ryszard Gliwiński wyjaśnił: *obejmując stanowisko kierownika jednostki, sekcja kontroli Funduszu posiadała ograniczone możliwości kadrowe, w związku z czym został rozpoczęty proces wzmocnienia komórki poprzez zwiększenie jej liczebności do czterech osób. (...) Zdobywanie doświadczenia przez nowych pracowników wymagało czasu. (...) Działalność kontrolna była skoncentrowana na wdrożonych programach ochrony środowiska, w tym zwłaszcza ogólnopolskim programie 'Czyste Powietrze', w którym minimalna ilość kontrolowanych przedsięwzięć wynosi 15%. Nadmieniał ponadto, że rok 2020 z uwagi na pandemię wstrzymał zasadniczo proces kontrolny a ww. okoliczności miały zasadniczy wpływ na proces kontrolny WFOŚiGW. Podał, że obecnie Fundusz realizuje program kontroli z uwzględnieniem potencjalnych ryzyk określanych przez osoby bezpośrednio merytorycznie monitorujące zadania.*

NIK zauważa, że zwiększenie liczby przeprowadzanych przez Fundusz kontroli sposobu wykorzystania finansowego wsparcia przez beneficjentów, przyczyni się do zwiększenia nadzoru nad prawidłowością wydatkowania środków publicznych.

(akta kontroli str. 633-634)

3.3. Szczegółowym badaniem objęto próbę 15 spraw, w których umowy o dofinansowanie przedsięwzięć zostały zakończone (po pięć z każdego roku okresu objętego kontrolą). Podczas ich rozliczania przez Fundusz przestrzegano warunków ich końcowego rozliczenia, określonych w umowach pożyczek, według których Fundusz był zobowiązany do przekazania środków finansowych pożyczkobiorcom, w okresie 14 dni od otrzymania od nich dokumentów potwierdzających wykonanie zakresu rzeczowo-finansowego zadań, zgodnie z harmonogramem ich realizacji, stanowiących załączniki do tych umów, w tym m.in.: oświadczeń dotyczących zamówień publicznych na roboty, dostawy i usługi, sporządzonych na obowiązujących w Funduszu wzorach, uwierzytelnionych

kserokopii umów na wykonanie zadania, uwierzytelnionych kserokopii faktur lub innych dokumentów finansowych zatwierdzonych do zapłaty przez pożyczkobiorców oraz zawierających opis w zakresie kwalifikacji kosztów w podziale na źródła finansowania, a także uwierzytelnionych kserokopii protokołów odbioru do faktur lub innych dokumentów finansowych.

(akta kontroli str. 635-649 i 658)

3.4. W badanej próbie 15 spraw, realizacja przedsięwzięć każdorazowo została rozliczona pod względem osiągnięcia efektu rzeczowego oraz efektu ekologicznego. Weryfikacja efektów następowała na podstawie przedłożonych przez beneficjentów do Funduszu dokumentów (protokołów odbioru, faktur, wyników badań oraz oświadczeń).

(akta kontroli str. 635-649)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

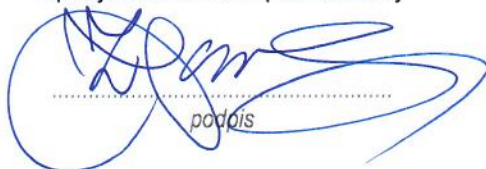
Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.


Kielce, 31 marca 2021 r.

Kontroler

Zbigniew Jurkowski
specjalista kontroli państwowej


.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
p.o. Wicedyrektor
Krzysztof Wilkosz

p.o. WICEDYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Kielcach

.....
podpis
Krzysztof Wilkosz